

Lluís de Yzaguirre Lingüista, director del 'Diccionari oficial de l'Scrabble' en català

APUNT

Lluís de Yzaguirre és doctor en filologia catalana i cap d'enginyeria lingüística de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra. Però aquesta només és la seva formació i la seva feina. La seva dèria és un joc de taula, un joc de paraules, l'Scrabble. Ell i Oriol Comas -també enderiat per aquesta mena de reptes-, ha fet el primer 'Diccionari oficial de l'Scrabble en català', aquella eina a què poden adreçar-se per resoldre dubtes mentre juguen un partida. El 'Diccionari' dona les entrades vàlides per jugar en català, i en dona també la flexió o la conjugació. Cada dimecres al vespre, Yzaguirre practica el seu esport en el club de scrabblistes Queimada, del qual és un dels fundadors.

FRANCESC MELCION

Q.A. Quin pot ser l'interès d'un científic com vostè en un joc com l'Scrabble?

U.Y. Els campions francesos dels últims cinc o sis anys són tots matemàtics. I crec que hi participen unes 10.000 persones.

Q.A. I quina és la base científica del joc?

U.Y. Hi ha una feina feta, ja, que és la freqüència de les lletres que et proposa el joc, de tal manera que quan prens les set fitxes ja tens una probabilitat alta de forma una paraula en català.

Q.A. Quina probabilitat?

U.Y. Els jugadors de la Lliga en català solen fer entre 5 i 7 scrabbles, jugades de set lletres, per partida.

Q.A. Amb set fitxes, diguem que podríem tenir la base d'una novel·la?

U.Y. Sí, sí. Encara que no sempre trobes una jugada que les gastis totes. Però també hi ha autors que escriuen una novel·la prescindint d'una vocal. Et diria que, potser, no escriuries una novel·la amb les set fitxes de sortida de l'Scrabble, però sí una narració breu.

Q.A. Des del punt de vista didàctic, l'Scrabble ens pot servir per aprendre més llengua?

U.Y. En primer lloc, farà aflorar totes les teves inseguretats, perquè sempre tindràs l'espasa de

“La religió preferida dels scrabblistes és el zen”

Quim Aranda

Dàmocles de les impugnacions dels jugadors, i no sempre faràs les jugades més valuoses.

Q.A. I en segon lloc?

U.Y. Farà que vagis a beure del diccionari, a gaudir del diccionari. I provocarà que t'agafi el goig de mirar el diccionari pel plaer de fer-ho. D'una paraula que ni tan sols sabies que existia, arribaràs a conèixer-ne el significat. Allò que forma part del cabal lèxic, però que, com a molt, el tenim a les golfes.

Q.A. Quantes paraules tenim retingudes a les golfes?

U.Y. Jo no sóc un especialista en la matèria, però es calcula que al voltant de les 10.000 les compremem o les podem reconèixer.

Q.A. I habitualment, quantes en fem servir?

U.Y. Unes 2.000. Potser, lle-

vat de casos excepcionals o càrrecs públics. A França s'ha arribat a comprovar que De Gaulle, en el seus discursos, n'utilitzava 10.000. Però, és clar, potser els hi escrivien.

Q.A. El joc de l'Scrabble pot ser útil per a un escriptor?

U.Y. Jo li recomanaria que ho provés, i si no li agrada, que ho deixi córrer. Però no conec ningú que hagi provat de jugar, que no li agradi.

Q.A. Quantes hores juga?

U.Y. Bàsicament, els dimecres al vespre, unes cinc o sis hores d'una tacada. És el meu lleure principal. Quan jugo a l'Scrabble passo una estona en què només penso en l'obsessió de produir paraules.

Q.A. La paraula 'Antaviana' surt en el seu diccionari?

U.Y. No, no. Antaviana seria

un nom propi.

Q.A. Quin greu, que no hi surti.

U.Y. Seria millor que hi sortís el verb *antavianar*, donaria més formes.

Q.A. Quantes?

U.Y. 53. Un neologisme de verb regular tindrà sempre 53 formes diferents, per bé que algunes són iguals que unes altres.

Q.A. Altres paraules semblants que podrien aparèixer al seu diccionari?

U.Y. Nosaltres hem pres com a base el Diccionari de l'Institut, però si haguessim pres el *Diccionari de freqüències* de l'IEC hauríem pogut incorporar-hi *uh* o *hu*, una paraula que faria les delícies dels scrabblistes.

Q.A. Uh?

U.Y. L'onomatopeia per produir espant, que seria tan adorada com la paraula *nyu*, pel valor de les lletres. O, per exemple, *zen*, una altra paraula d'aquestes. Sempre diem que la religió preferida dels scrabblistes és el zen.

Q.A. De debò?

U.Y. Pel valor de les lletres. I com a begudes preferim els xarel·los i el xampany.

Q.A. El jugador ideal?

U.Y. Els científics, els matemàtics, els geòlegs, gent que calcula molt ràpidament i que són molt competitiu per fer paraules en els dos minuts de temps que et donen.

Q.A. Què és un enginyer lingüístic?

U.Y. Aquell que es dedica a la construcció de ginys, la matèria informàtica amb què manipules la llengua.

Q.A. Per fer què?

U.Y. El verificador ortogràfic d'un tractament de textos. Porto vint anys dialogant amb el suposat japonès que hi ha dins de cada ordinador. La meua feina està a mig camí entre la dels informàtics i la dels lingüistes.

Q.A. I els seus col·legues universitaris, què hi diuen de la seva afició?

U.Y. La sensació és que la majoria dels meus col·legues no s'ho prenen com una dedicació seriosa.

Ada Castells

Vinc volant

La senyora Clixé encara no s'ha refet de la mala passada que li van fer el primer dia de vacances. I és que, on el va passar? *Nada-menus* que al Prat, un paradís perdut on ara el que es perden són els vols. Un lloc que té racons amagats que sorprenden els pocs que els descobren però que per a la resta dels mortals és sinònim d'aeroport, és a dir, de sala d'espera. Ella havia comprat els bitllets, més ben dit, havia enviat el seu home a comprar els bitllets fa més de tres mesos, per si de cas. Destinació: Milà. Tots dos van arribar al Prat amb l'autobús de línia. Ho van fer dues hores abans de l'hora de sortida que tenia prevista l'avió. Abans d'arribar ja s'havien barallat una infinitat de vegades. "Vinga, no t'entrentinguis que arribarem tard", "Ja has agafat els bitllets?", "No trobo el carnet", etcètera. Es van fer morros durant tot el trajecte. Un cop van trobar la companyia, per facturar van fer la cua que els tocava, tot i que la senyora Clixé no suporta les cues perquè són una vulgaritat. Un cop al taulell, els van dir que no tenien places al seu vol. "¿Cómo dice, señorita?", va fer-se repetir en castellà, a veure si així tenia més èxit. (Les militàncies lingüístiques de les senyores Clixé sempre acaben al ritme que arriben els inconvenients.) "Que no hi ha plaça, senyora. Ho sentim molt però hauran d'agafar el vol de la tarda", va contestar l'hostessa. I aleshores va dir una paraula que a la nostra atabalada senyora Clixé li va sonar a diabòlica, com gairebé tot el que fan els americans: "Hi ha *overbooking*", que traduït equival a dir que hi ha més caps que barrets, que els passatgers són l'última mona i que l'expressió "Vinc volant" ara ja no equival a anar-hi de pressa, sinó a arribar-hi si estàs de sort.